DOI: https://doi.org/10.53486/sstc2026.v3.72
CZU: [005.334:334.72]:347.736

# CRISIS SITUATIONS AT THE ENTERPRISE: FROM TRIGGERING FACTORS TO RECOVERY OR BANKRUPTCY

# SITUAȚIILE DE CRIZĂ LA ÎNTREPRINDERE: DE LA FACTORII DECLANȘATORI LA REDRESARE SAU FALIMENT

**RAILEAN Violeta, masterandă, specialitatea: Finanțe și contabilitatea firmei**
ORCID: 0009-0002-7323-4476
**RAILEAN Nicoleta, masterandă, specialitatea: Finanțe și contabilitatea firmei**
ORCID: 0009-0004-6132-0937
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail: railean.violeta@ase.md; railean.nicoleta@ase.md

**Abstract:** *The enterprise crisis represents an increasingly frequent phenomenon in the economy of the Republic of Moldova, generated both by internal imbalances and external factors such as political instability, economic fluctuations, and dependence on imports. The aim of the research is to identify the main causes of the crisis and to analyze the recovery options for enterprises. The research methods used include statistical analysis of data on bankruptcies and financial difficulties of enterprises, the comparative method to assess the impact of different factors on company performance, and the identification of the main factors contributing to the emergence of the crisis. The research results show that managerial imbalances, lack of qualified human resources, and outdated technologies, combined with external pressures, are the major causes of crises. At the same time, the implementation of recovery strategies has led to the financial stability of the analyzed companies.*
**Key words*: enterprise crisis, recovery, bankruptcy, internal and external factors***
**JEL CLASSIFICATION: G33, D22, M21**

## INTRODUCERE

Având în vedere starea actuală a economiei Republicii Moldova, tot mai multe întreprinderi se confruntă cu dificultăți economico-financiare. Aceste dificultăți generează, la rândul lor, situații de criză care pot influența semnificativ stabilitatea și continuitatea activității. Criza nu apare ca un eveniment unic, ci reprezintă un fenomen economic des întâlnit, care necesită o abordare complexă și structurată. Criza întreprinderii se manifestă prin tendința nefavorabilă a indicatorilor economico-financiari, scăderea potențialului de autofinanțare, diminuarea lichidității și solvabilității, precum și prin apariția dificultăților în onorarea obligațiilor față de terți. O astfel de situație nu apare niciodată întâmplător, ci este, de regulă, rezultatul acumulării unor dezechilibre, fie generate în cadrul întreprinderii sau în afara acesteia. Prezenta lucrare are drept scop analiza principalelor cauze care pot conduce o întreprindere către o situație de criză, precum și identificarea soluțiilor din perioada de redresare. Modul în care această situație este înțeleasă și gestionată poate avea un impact major asupra viitorului întreprinderii, deoarece ignorarea sau gestionarea necorespunzătoare a crizei poate avea consecințe grave, conducând în final la faliment.

În cadrul abordării problematicii crizei la întreprindere în lucrarea dată au fost utilizate următoarele metode de cercetare științifică: metoda statistică în vederea elucidării și analizei datelor statistice cu privire la întreprinderile din Republica Moldova, metoda comparativă utilizată pentru evidențierea evoluțiilor în timp a indicatorilor și metoda sintezei pentru formularea concluziilor privind cauzele situațiilor de criză și măsurilor de redresare.

**CONȚINUTUL DE BAZĂ**

În literatura de specialitate, criza întreprinderii este abordată diferit de diverși autori. În viziunea **cercetătorului** economist Ruslan Mihalachi, criza poate fi considerată ca un proces nedorit şi imprevizibil, care face dificilă obținerea obiectivelor propuse de întreprindere și în anumite situații, poate face imposibilă continuarea activității acesteia. (Mihalachi, 2012)

**Dintr-o altă perspectivă, cercetătorul economist Lilia Taranenco**, definește criza ca o consecință a evoluției ciclurilor macroeconomice, fiind un fenomen inevitabil. Riscul crizei există întotdeauna, chiar dacă uneori nu este evident. În același timp, previzionarea crizei, identificarea primelor semne și înţelegerea naturii sale contribuie la prevenirea crizei. (Taranenco, 2013)

Aceste definiții subliniază faptul că o analiză completă a crizei implică nu doar evaluarea problemelor financiare imediate, ci și analiza factorilor interni și externi care au condus la aceasta. Factorii externi constituie totalitatea componentelor din mediul economic, politic, social și normativ, care acționează din afara întreprinderii și asupra cărora aceasta nu poate exercita control sau are o influență foarte redusă.

Principalele cauze externe ale crizei sunt:

- Modificările frecvente ale reglementărilor legale – reprezintă o cauză semnificativă care afectează stabilitatea și planificarea pe termen mediu și lung a activității întreprinderilor. Ajustările repetate ale legislației fiscale și ale reglementărilor creează incertitudine în mediul de afaceri. Creșterea cotelor la impozite și taxe conduce la creșterea cheltuielilor și la sporirea riscului de imposibilitate de onorare a obligațiilor fiscale.
- Inflația și creșterea costurilor – majorarea prețurilor la materii prime, energie, forță de muncă, servicii și transport afectează în mod direct profitabilitatea și poate determina dificultăți financiare.
- Scăderea puterii de cumpărare și creșterea concurenței – reducerea veniturilor populației determină scăderea cererii pentru produse și servicii, ceea ce afectează direct mărimea veniturilor din vânzări ale întreprinderilor. În același timp, intensificarea concurenței determină entitățile să își reducă prețurile și să își ajusteze strategiile.
- Migrația forței de muncă și modificările demografice – pierderea resurselor umane calificate prin emigrare, generează deficit de forță de muncă și afectează productivitatea
- Dezechilibrul politic și economic – schimbările dese în guvernare și lipsa unor politici economice clare creează un climat nesigur pentru mediul de afaceri.
- Accesul limitat la finanțare – dificultatea obținerii creditelor, ratele ridicate ale dobânzilor și accesul limitat la investiții reduc capacitatea întreprinderilor de a se dezvolta și de a face față situațiilor neașteptate.

O cauză externă majoră care a afectat numeroase companii a fost pandemia COVID-19. Aceasta a determinat reducerea activității economice, disponibilizări și chiar închiderea unor întreprinderi, în special în sectoare precum comerțul, transportul, industria prelucrătoare și turismul. Sectorul agricol, de asemenea, este puternic influențat de mediul extern. Factori precum condițiile climatice, lipsa finanțării și dependența de importuri au contribuit la dificultăți majore în sectorul agricol, iar în anul 2023 mai multe companii din sectorul respectiv au intrat în faliment. Republica Moldova s-a confruntat și cu situația privind războiul din Ucraina la granițele țării, criza energetică, generată de instabilitatea regională și dependența de importul de energie.

Cauzele interne ale crizei provin nemijlocit și din interiorul întreprinderii, fiind generate de felul în care sunt organizate și gestionate resursele materiale și financiare, printre astfel de cauze fiind:

- Gestiunea managerială ineficientă – se manifestă prin slaba capacitate a conducerii de a planifica și organiza eficient activitatea, ceea ce destabilizează stabilitatea economico-financiară.
- Insuficiența resurselor umane și lipsa personalului calificat – cauzează reducerea productivității, nerespectarea termenelor de îndeplinire a comenzilor și scăderea veniturilor.

- Deficiențe în marketing și vânzări – lipsa unor tactici eficiente de promovare duce la pierderea clienților și la scăderea vânzărilor, de asemenea, fără un marketing eficient compania rămâne în umbră și nu devine cunoscută pe piață.
- Administrarea ineficientă a resurselor financiare – neplanificarea bugetului, controlul slab al cheltuielilor și acumularea excesivă de datorii afectează lichiditatea și solvabilitatea întreprinderii.
- Calitatea necorespunzătoare a produselor și serviciilor – conduce la pierderea încrederii clienților și afectarea imaginii pe piață.
- Procese și tehnologii învechite – resursele tehnologice învechite reduc productivitatea și generează creșterea costurilor.

Stabilirea factorilor declanșatori ai crizei reprezintă doar primul pas în evaluarea situațiilor dificile cu care se confruntă întreprinderile. La fel de importantă este și evaluarea modului în care acestea reacționează în fața crizei, deoarece deciziile implementate în această etapă pot determina fie redresarea activității, fie intrarea în faliment. Redresarea reprezintă procesul prin care o întreprindere reușește să depășească o situație de criză și să-și restabilească poziția economico-financiară. Acest proces prevede aplicarea unor măsuri eficiente, destinate să înlăture cauzele care au condus la apariția crizei și să reducă riscul reapariției acestora pe viitor.

Printre principalele măsuri de redresare se numără:

- Micșorarea cheltuielilor și reorganizarea activității;
- Consolidarea structurii interne a întreprinderii pentru o funcționare mai optimă;
- Modificarea acordurilor de rambursare a obligațiilor financiare existente;
- Identificarea și atragerea de noi surse de finanțare;
- Înnoirea echipamentelor și optimizarea proceselor tehnologice.

Un studiu realizat în anul 2026 a arătat ca peste 68% din firmele din Moldova care au implementat planuri proactive **de redresare** și **soluții anticriză** pentru business-ul autohton, au redus pierderile cu cel puțin 40% față de competitorii care au așteptat "sa treacă furtuna".

Falimentul reprezintă etapa finală a unei situații de criză, în care întreprinderea nu mai este capabilă să facă față obligațiilor financiare și este nevoită să-și înceteze activitatea. De regulă, această situație apare atunci când măsurile de redresare fie nu au fost aplicate la momentul potrivit, fie nu au avut rezultatele dorite. Chiar și cele mai mici sau aparent nepericuloase crize și riscuri, care pot afecta desfășurarea activității, necesită o anticipare și monitorizare atentă a tuturor riscurilor și crizelor.

Subiectul riscului de faliment a fost descris de mai mulți cercetători printre care Băncilă N. și Mihalachi R., care evidențiază faptul că acesta ocupă un loc important în analiză economico-financiară a întreprinderii, întrucât predicția lui reprezintă un domeniu complex, pentru care au fost dezvoltate numeroase modele și metode de analiză. (Băncilă, Mihalachi, 2012)

Principalele cauze care pot conduce la faliment sunt:

- Supraîndatorarea întreprinderii- acumularea excesivă a datoriilor poate duce la imposibilitatea achitării acestora;
- Gestionarea ineficientă a fluxurilor de numerar (cash-flow) - conduce la lipsa resurselor financiare necesare pentru a onora obligațiile de plată;
- Deciziile manageriale ineficiente;
- Dificultatea de adaptare la schimbările economice, legislative și de piață;
- Lipsa diversificării activității și a surselor de venit- schimbările pieței și scăderea cererii pot expune întreprinderea la riscuri semnificative.

Datele statistice recente arată clar cum crizele afectează întreprinderile din Republica Moldova, evidențiind numărul firmelor desființate și sectoarele cele mai afectate (tab. 1).

**Tabelul 1. Numărul întreprinderilor desființate pe tipuri de activități, în anii 2019-2023**

| | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|---|---|---|---|---|---|
| **Total** | **3178** | **2882** | **3092** | **1758** | **4094** |
| Industria extractivă (B) | 2 | 3 | 3 | 1 | 7 |
| Industria prelucrătoare (C) | 262 | 210 | 229 | 140 | 326 |
| Producția şi furnizarea de energie electrică şi termică, gaze, apă caldă şi aer condiționat (D) | 3 | 1 | 8 | 4 | 4 |
| Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare (E) | 8 | 7 | 13 | 4 | 17 |
| Construcții (F) | 223 | 199 | 251 | 115 | 287 |
| Comerţ cu ridicata şi cu amănuntul (G) | 1410 | 1212 | 1340 | 788 | 1674 |
| Transport şi depozitare (H) | 136 | 163 | 136 | 99 | 210 |
| Activități de cazare și alimentație publică (I) | 173 | 183 | 175 | 102 | 178 |
| Informații şi comunicații (J) | 141 | 116 | 162 | 85 | 294 |
| Activități financiare şi asigurări (K) | 99 | 65 | 48 | 29 | 76 |
| Tranzacții imobiliare (L) | 184 | 189 | 181 | 110 | 276 |
| Activităţi profesionale, științifice şi tehnice (M) | 294 | 247 | 302 | 146 | 408 |
| Activităţi de servicii administrative şi activități de servicii suport (N) | 132 | 147 | 102 | 66 | 177 |
| Învăţământ (P) | 20 | 54 | 48 | 23 | 44 |
| Alte activități de servicii (S*) | 91 | 86 | 94 | 46 | 116 |

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.. *Demografia întreprinderilor în Republica Moldova în anul 2023*. Disponibil online: https://statistica.gov.md/ro/demografia-intreprinderilor-in-republica-moldova-9557_62184.html

Analiza datelor pentru perioada anilor 2019–2023 evidențiază o creștere semnificativă a numărului de întreprinderi desființate, fiind în mărime de 1 758 în anul 2022 și ajungând la 4 094 în anul 2023. Această diferență marchează efectele puternice ale crizelor economice recente cu care se confruntă întreprinderile din Republica Moldova. Vulnerabilitatea firmelor mici și mijlocii la dezechilibre financiare, management ineficient și presiuni externe, în special în sectoarele comerțului, industriei prelucrătoare, construcțiilor și activităților profesionale și tehnice, evidențiază legătura directă dintre criza economică și incapacitatea de redresare, care conduce frecvent la faliment.

## CONCLUZII/RECOMANDĂRI

Analiza situației întreprinderilor din Republica Moldova arată că crizele economico-financiare apar ca urmare a unui cumul de factori interni și externi, iar efectele acestora sunt resimțite mai puternic de întreprinderile mici și mijlocii. În general, dificultățile financiare și falimentele nu apar brusc, ci ca rezultat al dezechilibrelor existente, cum ar fi deciziile manageriale neadaptate, resursele umane neîndestulate sau tehnologia învechită. Întreprinderile care nu implementează planuri de prevenire sau redresare sunt expuse riscului de faliment, în timp ce firmele care implementează măsuri proactive, precum reorganizarea proceselor, optimizarea structurii interne, înnoirea echipamentelor și extinderea surselor de venit, reușesc să își restabilească stabilitatea financiară.

Pentru a evita luarea deciziilor greșite și pentru a anticipa riscurile, întreprinderile trebuie să urmărească atent modificările legislative, economice și sociale care au loc. Prin optimizarea managementului intern, dezvoltarea capacității decizionale, evaluarea constantă a riscurilor și planificarea resurselor, întreprinderile vor putea să-și mențină echilibrul economic și financiar.

**REFERINȚE:**

1. Băncilă N., Botnari N., Leorda V. (2021) *Experiența internațională privind gestiunea riscurilor și posibilitatea utilizării acesteia în Republica Moldova.* Disponibil: https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/123456789.1/183/Bancila_N_Botnari_N_Leorda_V_%20Economica_%203_%202021.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. Băncilă N., Mihalachi R. (2020) *Abordarea sistemică a gestiunii crizei la întreprindere în condițiile economice actuale.*
3. Băncilă, N., Mihalachi, R., Ulian, G. (2012) *Predicția riscului de faliment al firmei*. *Economie și Sociologie*, (3), 92–98. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/12.Predictia%20riscului%20de%20faliment%20al%20firmei.pdf
4. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. *Demografia întreprinderilor în Republica Moldova în anul 2023*. Disponibil online: https://statistica.gov.md/ro/demografia-intreprinderilor-in-republica-moldova-955762_184.html
5. Fogle, M. (2025) *Cum pot companiile din Moldova să dezvolte strategii anticriză eficiente pentru siguranța financiară și managementul riscului economic*. Disponibil online: https://aboutmoldova.md/ro/view_articlespost.php?id=2755&utm_
6. Mihalachi, R. (2012) *Abordarea complexă privind previziunea crizei la întreprindere* (pp. 145–150). Studia Universitatis, Seria Științe Exacte și Economice, Universitatea de Stat din Moldova. Disponibil online: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/145_150%20Abordarea%20complexa%20privind%20previziunea%20crizei%20la%20intreprindere.pd
7. Taranenco L. (2013) *Metode și tehnici manageriale în dezvoltarea durabilă a întreprinderilor mici și mijlocii în condiții de criză*. Teza de doctor în economie.

**Coordonator științific: BĂNCILĂ Natalia, dr.hab, prof. univ.,**
Academia de Studii Economice din Moldova,
ORCID: 0000-0003-3090-4302
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail: bancila.natalia@ase.md